

עין משפט
נר מצוה

קבו א ב מיי פ"ח מהל' גיטת ה' ח סג לאין קנז ושקן ענ טו"ע ח"מ ס' ללא ספק טו: קבו ג מיי פ"ד מהל' מכירה ה' ו סג לאין קנז טו"ע ח"מ ס' ללא ספק טז:

קבו ד מיי שם הלכה ה טו"ע שם ספק טז: קבו ה מיי שם טו"ע שם וספקי כ: קב ו מיי שם הל' ה טו"ע שם ספק טז: קבז ז מיי שם הל' ו: קבז ח מיי שם וסג שם טו"ע שם ספק טז: קבז ט ו מיי שם הל' ח טו"ע שם ספק טו:

עין משפט
נר מצוה

רבינו גרשום

ש"מ דמנה של קרש יש בו כפלים משל חז"ל, והואל דאמרת דכפל הוא נמצא שאותן מ' הן יותר מן הכפילה, ושי"מ דאותן ארבעין היינו תוספת שהוסיפו על המנה מן היינו שותת על מאתן שלכל חמשים הוסיף עשר דהיינו שותת היינו מ' למאתן, ושי"מ דשותת דמוסיפין מלבד ולא מלגיו, דעל חמשים מוסיפין י' ולא שותת חמשים, שאינו עולה אלא לח' דינר וב' משותת, וכן תקין בל דלא קפוי, שהיתה מחוקת ג' רביעיות דהיינו ג' לוג: והאמר שמואל אין מוסיפין על המדות יותר משותת, וכן תקין בל דבסוף מרובה (צ"ק דף פג.) תניא בנרן ישראל לשון סורסי למה אלא או לשון הקודש או לשון יונית ואמרם רב שמואל השליש על המדה לשון הקודש או לשון סורסי משמע לשון סורסי לחוד ולשון ארמי לחוד ואומר ר"ט לשון אחד הוא אלא שמתחלק לכמה עניינס כעין לעו משמטנה כנמה מדינות^{[?} ומדע דלונקלוס מתיגס עד הגל סהיד דגורא ולנן קרא לו יגר שהדומא[?] מד

לפוגא שמעיה פוק אצר לי פירי שלש שנים ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית ת"ר או אין מוציאין פירות מא"י דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות ר' יהודה בן בתירא מתיר ביין מפני שממעט את התפילה וכשם שאין מוציאין מארץ לחו"ל כך אין מוציאין מארץ ישראל לסוריא ורבי מתיר מהיפרכיא

^[ג] אותיפלות לשון: סוריא, משום דכיבוש יחיד היא שרדו כיבשה ולאו שמיה כיבוש: ורבי

צ:

כך אין מוציאין לסוריא, פי' הקונטרס משום דקסבר כגזש יחיד לא שמייה כגזש^א ואע"ג דלמלן דלמר שמייה כגזש מזינו שהחמירו בנרן ישראל יותר מבסוריא כדאמרין בצ"ק דגיטין (דף ת. וס) המוכר עבדו לסוריא כמוכר לחוזה לארץ אף על גב דקסבר שמייה

כגזש כדמוכח התם מכל מקום נראה לרשב"א כפירוש הקונטרס מדקאמר כשם שאין מוציאין לחוזה לארץ כך אין כו' משמע דסבר דלאו שמייה כגזש מדמשווה אותה לחוזה לארץ וטעמא דלא שמייה כגזש כדליף בספרי בסוף פרשת ויהי עקב כל מקום אשר תדרוך כף רגלסו וגו'^ב וילין התם דדוקא מה שיכבשו כגוזה לארץ אחר שיכבשו כל ארץ ישראל לכס יהיה^ג ודוד לא עשה על פי צ"ד אלא מדעתו וכבש ארס נהרים וארס חנה עד שלא כבש כל ארץ ישראל ולכן קרי ליה כגזש יחיד לפי שמדעתו עשה: **לסוריא**, סוריא היא ארס זונה וארס נהרים ועל שם סוריא קרי ללשון ארמי סורסי כדאמרין (בראשית רבה פ' עה) אל תהי לשון סורסי קל צנינך שהרי כמורה וצנינאים וצנחנזים חלק לו וצנינאים דכתיב כדנה תאמרון להון וצנחנזים דניאל ועזרא אלמא סורסי היינו ארמי לננן מארס נהרים היה ודניאל נמי לשון ארמי הוא דככתיב וידברו הכשדים למלך ארמית וא"ת דבסוף מרובה (צ"ק דף פג.) תניא בנרן ישראל לשון סורסי למה אלא או לשון הקודש או לשון יונית ואמרם רב שמואל ככל דלא משום קב ב' רביעיות ונמצא לשון השליש על המדה לשון הקודש או לשון סורסי משמע לשון סורסי לחוד ולשון ארמי לחוד ואומר ר"ט לשון אחד הוא אלא שמתחלק לכמה עניינס כעין לעו משמטנה כנמה מדינות[?] ומדע דלונקלוס מתיגס עד הגל סהיד דגורא ולנן קרא לו יגר שהדומא[?] מד

לפוגא שמעיה פוק אצר לי פירי שלש שנים ערב שביעית ושביעית ומוצאי שביעית ת"ר או אין מוציאין פירות מא"י דברים שיש בהן חיי נפש כגון יינות שמנים וסלתות ר' יהודה בן בתירא מתיר ביין מפני שממעט את התפילה וכשם שאין מוציאין מארץ לחו"ל כך אין מוציאין מארץ ישראל לסוריא ורבי מתיר מהיפרכיא

שמעין לה: **אנא כיילא חדסא מסקיננא**, שאין צעיר הואת מדה אחרת דליהו תוספת ולא יצא לידי הפסק תגר וגם לא לטעות בריבועא שאין צעיר הואת לא חצי תרקב דליהו מוסף עליו שליש ולא תרקב דליהו פחות רביע דליתי למיטעי (כן נראה בעיני): **ולא קבלוה**, אע"פ שאין צעיר הואת תרקב וחצי תרקב: **רוז פפא**, או לשון מדה הוא בנאותו המלכות, ואית דגרס רז פפא כלומר עזת רב פפא ולא נהירא דלינו לשון גמרא: **אוזרי פירוס**, שקונין צשוק לאכרס למכור ציוקר וגורמינן שמתייקר השער ואיכא הפסק עניינס, וגרסא לי דבעיר שרובה ישראל מיירי: **מפקיעי שערים**, מוסיפין על השער: **מתי יעצור החדש ונשצירה שצר**, כלומר מתי תגיע שנת השמטה ונפתחה אוזרות צר והיינו אוזרי פירות: **לסקטין**, היינו מקטיני איפה: **להגדיל שקל**, נ"ל דהיינו מלוה ברבית שמגדיל שקלו ע"י הלואת רבית דאי משום להגדיל שקל ממש ממקטיני איפה שמעת לה וממאזני מרמה שמעת נמי אונאת משקלות: **וספיצ**, צתריה נשבע ה' בגאון יעקב וגו': **כגון שצטי אוזר פירי**, כדי למכור לעניים ציוקר אצל כגון דלאר פירי צשעת הזול ומוכרן צוול לעניים צשעת היוקר כדלקמן אע"פ שגורס יוקר השער מותר: **בתרעא חרפא**, צשער המוקדם דהיינו צשעת הגורן: **כי חרפא**, צוול כדי שימכרו גס הכל ויודלול השער כל השנה: **שמואל**, יו מאכר הוא לפירי של עדומיו ומוצינן להו צתרעא אפלא צעת היוקר כדתרעא חרפא צשעת הזול, ומייה מן השוק לא הוה מאכר צשעת הגורן דמ"מ מוקיר השער קאת וילא שכרו צהפסדו כן נראה צעני ומייה איסור ממנ ליכא: **ענא דאנא מדצרא**, טובזים מעשה האצ ממעשה הנן שהאצ גורס ממחלה שלא יוקר השער דכיון דרווח והזול השער רווח עוד כל השנה אצל משהוקר השער אינו יכול להודלול מהרה: **אס קבו**, מה שמלקט משדותיו ולישנא מעליא נקט כלומר אותו מעט שנתן לו הקב"ה ואין איסור אלא שלא יקח מן השוק ע"מ לאזור ומייה לפרנסת ציתו יכול לקנות אס אין לו משדותיו: **וילא יעניס משלו**, ומייה ישייר לעצמו כדי הואכתו לשנה: **לאזור פירוס**, ג' שנים לקנות צששת לאורך ששית ושביעית ושמניית למכור לעולס פן ימותו צשציעית וצשמניית צרעב דהא מפירות שמניית לא אכלי עד סוף השנה: **לפוגא פוק אצר כו'**, ובנרן ישראל היה וסצירא ליה קדושה ראשונה קדשה לשעמה וקדשה לעמיד לצא וכמאן דאמר צמגילה (דף י.) שמעתי שמקריצין אע"פ שאין צית: **מפני שממעט כו'**, דנכנס יין ילא סוד: **לסוריא**, דכבשו יחיד לא שמייה כגזש:

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא

מנה מאסן וארבעין הוו, צממיה וכי הוי המנה ששים שקלים דהיינו מאסן וארבעין דינר שהשקל ד' דינר והא קי"ל מנה כ"ה סלעים דהיינו מאה זוזי כדאמרין (כסובות דף י.) לבטולה מאתים ולאמנה מנה: **כפול**, חמשים שקלים וחמשה שקלים המיותרין

הן תוספת שמות שהוסיפו על מנה של חול חמשה סלעים על כ"ה דהיינו ל' סלעים וכשאתה כופל את של קודש הוי ששים שקלים: **ושמע מינה מוסיפין על המדות**, ועל המטבעות וליכא איסורא משום רווחא דתגר דלא מרווח מידי דאקראי צעלמא הוא שלא ישמע התגר וצמידי דלא שכיח לא חשו שהרי הכל ידעו שהוסיפו שמות ולא יצאו לטעות ומייה אין מוסיפין יותר משמות דאיכא פסידא דתגר והכמזב לא תמיר, והאי ואין מוסיפין פי' צעלמא ואינו מחשבון שמע מינה תלה אלא פירוש הוא דאע"ג דש"מ דמוסיפין אסור להוסיף יותר משמות כדמפרש לקמיה דהאי תוספת שמותא מלצר הוא על חמשה שקלים הוסיפו שש" מעלמא כגון על ג' שקלים דהיינו ה' פעמים עשרה הוסיפו עוד עשרה והיו ששים אצל שמותא מלגיו וכו' שמתחלק את החמשים צשעה חלקים ומגיע לכל חלק שמונה שקלים ודינר או הוסיף אחד מששה חלקים צבתון הני' על החמשים והיו ג"ח סלעים ודינר טו: **וש"מ שמותא מלצר**, מוסיפין וכל שכן פחות וכלצד שיצברו מדות הראשונות אצל טפי אין מוסיפין משום פסידא דתגר: **כיילא**, מדה: **תלמא** קפויי, ט' לוגין דקפיוא הוא קב ססר לוג דהיינו ג' (דף קג.) דחק קפיוא צבאק: **ח יתר משכוס**, וזה נוסף על חצי תרקב שליש דחצי תרקב היינו קצ וחצי שכן ו' לוגין, ואית דמפרשי קפיוא לוג תלמא קפיוי ג' לוגין דהוה ליה תוספת שליש על חצי קצ דלעיל דהיינו ט"ז לוגין: **והאמר שמואל כו'**, ה"נ הוה מצי לאקשוי והא אחי למיטעי צבא שהוא יתר רביע וללנינא קמא נמי הא אחי למיטעי צתרקצ דהוי י"צ לוגין וטעי איניש צריבענא אלא משום דאמר שמואל צהדיא קפרין מינה אצל ההיא פירכא מכללא דצרייתא

שאין צעיר הואת מדה אחרת דליהו תוספת ולא יצא לידי הפסק תגר וגם לא לטעות בריבועא שאין צעיר הואת לא חצי תרקב דליהו מוסף עליו שליש ולא תרקב דליהו פחות רביע דליתי למיטעי (כן נראה בעיני): **ולא קבלוה**, אע"פ שאין צעיר הואת תרקב וחצי תרקב: **רוז פפא**, או לשון מדה הוא בנאותו המלכות, ואית דגרס רז פפא כלומר עזת רב פפא ולא נהירא דלינו לשון גמרא: **אוזרי פירוס**, שקונין צשוק לאכרס למכור ציוקר וגורמינן שמתייקר השער ואיכא הפסק עניינס, וגרסא לי דבעיר שרובה ישראל מיירי: **מפקיעי שערים**, מוסיפין על השער: **מתי יעצור החדש ונשצירה שצר**, כלומר מתי תגיע שנת השמטה ונפתחה אוזרות צר והיינו אוזרי פירות: **לסקטין**, היינו מקטיני איפה: **להגדיל שקל**, נ"ל דהיינו מלוה ברבית שמגדיל שקלו ע"י הלואת רבית דאי משום להגדיל שקל ממש ממקטיני איפה שמעת לה וממאזני מרמה שמעת נמי אונאת משקלות: **וספיצ**, צתריה נשבע ה' בגאון יעקב וגו': **כגון שצטי אוזר פירי**, כדי למכור לעניים ציוקר אצל כגון דלאר פירי צשעת הזול ומוכרן צוול לעניים צשעת היוקר כדלקמן אע"פ שגורס יוקר השער מותר: **בתרעא חרפא**, צשער המוקדם דהיינו צשעת הגורן: **כי חרפא**, צוול כדי שימכרו גס הכל ויודלול השער כל השנה: **שמואל**, יו מאכר הוא לפירי של עדומיו ומוצינן להו צתרעא אפלא צעת היוקר כדתרעא חרפא צשעת הזול, ומייה מן השוק לא הוה מאכר צשעת הגורן דמ"מ מוקיר השער קאת וילא שכרו צהפסדו כן נראה צעני ומייה איסור ממנ ליכא: **ענא דאנא מדצרא**, טובזים מעשה האצ ממעשה הנן שהאצ גורס ממחלה שלא יוקר השער דכיון דרווח והזול השער רווח עוד כל השנה אצל משהוקר השער אינו יכול להודלול מהרה: **אס קבו**, מה שמלקט משדותיו ולישנא מעליא נקט כלומר אותו מעט שנתן לו הקב"ה ואין איסור אלא שלא יקח מן השוק ע"מ לאזור ומייה לפרנסת ציתו יכול לקנות אס אין לו משדותיו: **וילא יעניס משלו**, ומייה ישייר לעצמו כדי הואכתו לשנה: **לאזור פירוס**, ג' שנים לקנות צששת לאורך ששית ושביעית ושמניית למכור לעולס פן ימותו צשציעית וצשמניית צרעב דהא מפירות שמניית לא אכלי עד סוף השנה: **לפוגא פוק אצר כו'**, ובנרן ישראל היה וסצירא ליה קדושה ראשונה קדשה לשעמה וקדשה לעמיד לצא וכמאן דאמר צמגילה (דף י.) שמעתי שמקריצין אע"פ שאין צית: **מפני שממעט כו'**, דנכנס יין ילא סוד: **לסוריא**, דכבשו יחיד לא שמייה כגזש:

^[ג] אותיפלות לשון: סוריא, משום דכיבוש יחיד היא שרדו כיבשה ולאו שמיה כיבוש: ורבי

מסורת הש"ס

^[א] נמנחות עו, צבורות ה':, ^[ב] כספ' יצמות עט, צמוס' ד"ה דונגר גרס דין, ^[ג] נמס' ד"ה פ"צ, ^[ד] ניומא פג, ע"ש רש"י, ^[ה] [תוספתא ע"ז פ"ה, ^[ו] [תוספתא שם ע"ש], ^[ז] [שם"ט רש"י, ^[ח] [ג"ל אחר ד"ה והאמר, ^[ט] כס"י מחלוק, ^[י] [ג"ל לא יאזור לא ימנע וכו'], ^[יא] [ג"ל רבי יוסי אצל כסוטה מט: אית' רב יוסף], ^[א] [נוע"ט מוס' צ"ק פג, ד"ה לטון],

עין משפט
נר מצוה

תורה אור השלם

1 לאמר קוּתי יעבר החדש וגשבורה שבר והשבת והפתחה בר להקטין איפה ולהגדיל שקל ולעות מאזני מדיקה:
עמוד ח ה
2 נשבע דין בגאון יעקב אם אשכח לצנח
עמוד ח ז
מְשִׁיבִים:

עין משפט
נר מצוה

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לטורא ב' א' לשון פסטי הגירסא שם פס':

עין משפט
נר מצוה

הגהות הב"ח

^[א] רשב"ם ד"ה ושעת מינה וכו' שמנה שקלים ודינר ושלש דינר הוסיף אחד וכו': ^[ב] בא"ד ודינר ושלשי דינר הסד': ^[ג] ד"ה כח פסל לשון מדה, כי"צ ויצמנות דף ע"ט ע"א כסופ' ד"ה דונגר צשמע דלפירוש זה יש לגרס דון פסל ע"ש שזכ מלמא לקמן דף קכ"ב ע"א דלמא ניוו ושם ציצמות הוא טעות:

עין משפט
נר מצוה

מוסף רש"י

מנה מאתן וארבעין הוו, דהא מ' סלעין חשיב בקרא והסעל ארבע זוזים מנאף מאסן וארבעים הוי, והאי קרא בבי מנה של קודש קאי ביחזקאל (נחמות עו, מכת"י), מנה של קודש כפול דהיי' ליה מאסן והכן ארבעים דעפי על מחלתיס ותוספת הוא דהוסיפו שמות, דארבעים הוי שמות של מאתים (שם ויבני' בברות ה), מוסיפין על המדות, דהיינו מ למתחיל של קודש, צממיה לאמא של חול כ' (נחמות עו), ושמוע מינה שותותא מלבד, שלמעט מוסיפין השער, דאי הוי שמות מלגיו לא הוי נרין להוסיף ארבעים על מאתים (שם) ארבעים על מאתים (שם) שגל ה' פעמים ארבעים פעם הביאו מנחון ארבעים פעם ששית, ולא אמרינן שחלקון המלחמים לשש חלקים, דהוי לכל חלק שלש מאתים וזוים ושלש, ומאותן חלקים נוסף את השמות על המנה, דהוה ליה שמות מלגא, ומשהוא קרא נפקא מדות ומטבע, דמנה הוי משקל וטעל הוי מטבע (שם מכת"י), שבות אצרי פירות, להפקיע שערים (יומא עב).

עין משפט
נר מצוה

מוסף תוספות

א, כיבוש יחיד דרודו שלא היו כל ישראל ביחד וכו', [ו]לא כבש אלא לצורכו, רש"י גיטין ת: ב, שכל מה שהיו כובשים מהח"ל היה קדוש ואפי' יחיד, מוס' גיטין ת, ג, שלא תהא ארץ ישראל שמדברים אותו לשון צח במדינה אחת יותר מבאחרת, מוס' צ"ק פג.

^[1] וכו' ענינך ערך נר

^[2] צל פתחו האחרים ג"כ למכור בתרעא חרפא כוול

^[3] ג"ל דע"י שכרות אחי לידי תפילתו